

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 marca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. orzekł, że w okresie od dnia 1 lipca 2013 roku M. S. podlega polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w wyniku postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego ze słowacką instytucją ubezpieczeniową (S. P.) ustalono, że wnioskodawczyni – mimo deklaracji – nie wykonuje pracy na terenie Słowacji, a zatem jedynym tytułem do ubezpieczeń społecznych jest prowadzona przez nią działalność gospodarcza na terenie Polski. (decyzja k 12-13 akt ZUS)

W dniu 7 kwietnia 2015 roku M. S. odwołała się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że od dnia 1 lipca 2015 roku z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i pracy najemnej wykonywanej na rzecz słowackiego pracodawcy na terenie Słowacji zastosowanie ma słowackie ustawodawstwo w zakresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym. W uzasadnieniu wskazała, że przedłożyła organowi rentowemu umowę o pracę zawartą ze słowackim pracodawcą, w której wskazane zostało miejsce jej świadczenia – terytorium Słowacji, której to umowy w zakresie wykonywania pracy i warunków jej świadczenia nie można podważać ani czynić odmiennych niż wynikających z tej umowy ustaleń. (odwołanie k 2-4)

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 28 kwietnia 2015 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k 6-7)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. od 14 czerwca 2011 roku prowadzi na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą. (wypis z (...) k 1 akt ZUS)

W dniu 27 czerwca 2013 roku wnioskodawczyni zawarła umowę ze słowacką spółką kapitałową (...) s.r.o. z siedzibą w Svidnik, w której zobowiązała się do wykonywania pracy na stanowisku doradcy reklamowego, a miejscem wykonywania pracy miała być Republika Słowacka. (umowa k 2 akt ZUS)

W dniu 10 września 2013 roku odwołująca złożyła wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego w związku z podjęciem zatrudnienia na Słowacji przy jednoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce. Do wniosku dołączyła umowę o pracę z dnia 27 czerwca 2013 roku, wydruk wskazujący na prowadzenie działalności gospodarczej od 14 czerwca 2011 roku oraz R. list FO wskazujący na objęcie wnioskodawczyni słowackim ubezpieczeniem od 1 lipca 2013 roku w związku z tą umową o pracę. (wniosek k. 1-4 akt ZUS)

Pismem z dnia 11 września 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych – I Oddział w Ł. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej – S. P. o potwierdzenie zatrudnienia wnioskodawczyni w spółce (...) s.r.o. z siedzibą w Svidnik oraz określenie wymiaru czasu pracy. (pismo k 5 akt ZUS)

Pismem z dnia 19 września 2013 roku pozwany organ poinformował także wnioskodawczynię, że zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczenia społecznego o potwierdzenie jej zatrudnienia na terenie Słowacji. (pismo k 6 akt ZUS)

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa pismem z dnia 28 listopada 2013 roku poinformowała, że w wyniku kontroli ustalono, że spółka (...) s.r.o. zajmuje się usługami reklamowymi, przydział pracy odbywa się telefonicznie lub mailowo, pracownicy pracują przez 12 godzin w miesiącu. Organ ten stwierdził, że wnioskodawczyni została zarejestrowana przez kontrolowany podmiot z naruszeniem rozporządzenia nr 883/2004. (pismo k 8-9 akt ZUS)

Pismem z dnia 19 grudnia 2013 roku polski organ rentowy poinformował wnioskodawczynię, iż zgodnie z art.16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284/1 z dnia 30 października 2009 r.) podlega ona ustawodawstwu polskiemu z uwagi na brak potwierdzenia

faktu wykonywania pracy na terenie Słowacji. W piśmie tym wskazano, że ustalenie polskiego ustawodawstwa ma charakter tymczasowy i może być unieważnione w przypadku istotnych zmian w aktywności zawodowej lub w przypadku gdy instytucja właściwa będzie miała istotne zastrzeżenia do określonego przez pozwanego organu ustawodawstwa właściwego. (pismo k 10 akt ZUS)

W dniu 30 grudnia 2013 roku pismo to zostało doręczone słowackiemu organowi ubezpieczeń społecznych, który nie zgłosił żadnych zastrzeżeń co do ustalonego polskiego ustawodawstwa. (zwrotne potwierdzenie odbioru pisma w aktach ZUS)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych dowodów z dokumentów – niezakwestionowanych w toku postępowania sądowego przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Kwestie związane z ustaleniem i stosowaniem właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego w stosunku do osób migrujących w ramach Państw Członkowskich Unii Europejskiej reguluje w sposób zasadniczy rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 166/1 z dnia 7 czerwca 2004 r.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 987/09 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/04 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 284/1)

W preambule do rozporządzenia koordynacyjnego podkreślono, iż pracownicy najemni i osoby prowadzące działalność na własny rachunek przemieszczające się we Wspólnocie powinny być objęte systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu właściwych ustawodawstw i wynikających z tego komplikacji. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego została oparta na czterech ogólnych zasadach: równego traktowania obywateli własnych i obcych, stosowania ustawodawstwa tylko jednego państwa członkowskiego, zachowania praw w trakcie nabywania i zachowania praw nabytych. Zasada stosowania ustawodawstwa jednego państwa członkowskiego polega na podporządkowaniu ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, co oznacza stosowanie jego postanowień tak, jakby zainteresowany realizował swoją aktywność zawodową w całości na terytorium tego państwa (por. T. Bińczycka-Majewska: Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, Kraków 1999; T. Bińczycka-Majewska: Włączenie polskiego systemu zabezpieczenia społecznego w proces wspólnotowej koordynacji, PiZS 2004 Nr 5, s. 9).

W myśl art. 13 ust. 3 powołanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 883/04 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swoją pracę najemną. Nadto zgodnie z przepisem art. 1 lit. a i b tego rozporządzenia określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja ma miejsce.

Oznacza to, iż przyjęcie związania się stosunkiem pracy na Słowacji przez wnioskodawczynię prowadzącą równoległe działalność gospodarczą w Polsce w świetle art.13 ust.3 rozporządzenia skutkować winno co do zasady podleganiem przez nią w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu słowackiemu.

Poinformowanie przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (lub jej zapoznanie z sytuacją tej osoby w braku ww. informacji) wymaga jednak - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art.16 rozporządzenia. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych

ustalonych w art.13 rozporządzenia. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne. (por. wyrok SN z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 4 marca 2015 roku, III AUa 1511/14, opubl. LEX nr 1667532).

Z akt rentowych wynika jednak, iż słowacka instytucja ubezpieczeniowa podjęła z polskim oddziałem ZUS korespondencję wskazując na niezgodność zgłoszenia wnioskodawczyni do ubezpieczenia na terenie Słowacji z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04.

W sprawie niniejszej nie mamy już do czynienia z tymczasowym określeniem ustawodawstwa w na podstawie art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Za taką koncepcją przemawia okoliczność nie tylko faktycznego ostatecznego rozstrzygnięcia o właściwym ustawodawstwie, w którym polski organ rentowy wyraźnie zawiadamia o „ustaleniu właściwego ustawodawstwa”. Nie bez znaczenia też jest, iż zaskarżona decyzja zapadła po upływie ponad 2 miesięcy od zawiadomienia słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, co wskazuje na to, iż organ rentowy oczekiwał na upływ 2-miesięcznego terminu przewidzianego w ust.3 art.16 rozporządzenia wykonawczego, zmierzając do tego by wydana decyzja określała ustawodawstwo ostateczne.

Postępowanie pozwanego organu rentowego uznać należy za prawidłowe, bowiem wobec wątpliwości co do realności stosunku pracy wnioskodawczyni na Słowacji czy też jego marginalnego charakteru - wszczął on procedurę opisaną w ust.4 art.16 rozporządzenia wykonawczego zgodnie z którym, w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art.13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art.14 rozporządzenia wykonawczego.

Wykorzystując art.16 ust.4 organ rentowy organ nawiązał współpracę ze swoim słowackim odpowiednikiem wskazując temu organowi jakie ma wątpliwości w przedmiocie umowy o pracę łączącej wnioskodawczynię ze słowackim pracodawcą.

Wydanie decyzji w sprawie nastąpiło dopiero po jednoznacznym przedstawieniu organowi słowackiemu wątpliwości co do powstania tytułu ubezpieczenia na terenie Słowacji i po uzyskaniu stanowiska organu słowackiego w zakresie zgłoszonych przez organ rentowy wątpliwości, wskazującego jednoznacznie na próbę obejścia przez ubezpieczoną przepisów zobowiązujących ją do opłacania składek na ubezpieczenie społeczne według prawa polskiego.

Wnioskodawczyni nie wykazała w toku niniejszego postępowania, by faktycznie wykonywała pracę na terenie Republiki Słowackiej. Stanowisko słowackiego organu w tym zakresie uznać należy więc za wiodące, dające podstawę do określenia przez polski organ rentowy jako właściwego w niniejszym stanie faktycznym ustawodawstwa polskiego, bez względu na fakt zarejestrowania wnioskodawczyni w słowackim systemie ubezpieczeń jako podlegającej ubezpieczeniom społecznym w tamtym państwie.

W tym stanie rzeczy odwołanie wnioskodawczyni jako niezasadne podlegało oddaleniu na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c.